

## HEIDÄN OVAT HILJAISET NAISET -KIRJAN LUKUNÄYTE

Heidän ovat hiljaiset naiset –tieteisromaani on tosirikostarina. Se avaa oven yhden sukupolven ajan jatkuneisiin lähisuhdeväkivallan tekoihin ja rikospaikkoihin – naisen elämään suppuuuna ja suuruudenhullun miehen kanssa. Samalla se paljastaa naisen aseman Suomessa ja maailmassa. Väkivaltaisessa suhteessa elävän naisen elämä on jatkuvaa pelko- ja pakomoodia. Pahimmillaan se on kuin kauhu-elokuvaa, jossa kuoleman pelko on aina läsnä. Lähisuhdeväkivallan uhrin elämä on selviytymistä rikoksesta toiseen. Miehen aiheuttama pelko ja ahdistus eivät rajoitu pelkästään rikosten kohteena olevaan naiseen, vaan mies pitää otteessaan myös uhrin läheisiä. Tässä kirjassa avaan yhden lähisuhderikossarjan ja raotan kymmentä muuta.

## SISÄLLYSLUETTELO

|                                                               |    |
|---------------------------------------------------------------|----|
| Johdanto                                                      | 2  |
| Ensimmäinen luku: Uhrin valinta, rikospaikka ja sen ympäristö | 4  |
| Toinen luku: Uuden elämän aika                                | 7  |
| Kolmas luku: Vaarallisella elämänjakajalla                    | 12 |
| Neljäs luku: Rajat murtuvat                                   | 19 |
| Viides luku: Suomalainen suuruudenhulluus                     | 22 |

## JOHDANTO

Olen karski mies, toisin kuin joku... pikkukätinen unelmien kättilö, mies selittää itselleen pitäessään veistä lattialla makaavan naisen kurkulla.

Olisiko pitänyt sittenkin... Tämä vain tapahtui.

Hetken epäröinnin jälkeen hän löytää tutun piilopaikan mielensä sopukasta ja elvyttää nopeasti itsensä pois epätodellisuuden tunteesta. Haluan hallita ihmisiä... luontoa...

kuten Stalin, mies uhoaa antaessaan viimeisetkin vallanrippeet hirmuvaltiaasta kuulemilleen "sankaritarinoille" ja elää niitä nykyhetkessä.

Minkä minä sille voin, että tappaminen... se on minulla veressä – verenperintönä, ja jo lapsena halusin kaiken vain ilmestyvän eteeni. Siihen minulla oli monet keinot.

Uhkailin ja pakotin.

Kuristin... etenkin...

En minä mikään poikkeus ole. Häinkin, itäisen pään pyyntimies, samahenkinen kuin minä, sanoi; jos nainen ei tottele, niin miehellä on oikeus lyödä päätä seinään, kuristaa ja tappaa, kunhan vain osaa puhua oikein ja huolehtii todisteiden hävittämisen.

Tässä vaiheessa en voi enää perääntyä – päästää häntä kertomaan, "valehtelemaan" minusta.

On pakko jatkaa.

Ei tämä ole edes minun syytä, vaan...

Oma syy, miksi hän makaa lattialla vihreästä takista ja samaan sävyyn sopivasta äitiysmekosta irronneiden nappien keskellä. Isoja nappeja on neljä ja pienempiä kolme, mies laskee ylivuotisen puolukan väriset kasvat villisti vääntyillen ja haluaisi siirtää kaikki pienemmät napit veitsen kärjellä lähemmäksi isompia, mutta ei malta irrottaa veistä naisen kurkulta.

Olen niin tyytyväinen itseeni, mies hyvittelee itseään.

Sain hänet uskomaan puheeni, lupaukseni, vaikka ne eivät merkitse minulle mitään, mies hekumoi ja kiristää ison metsurikouransa otetta veitsenkahvan ympärillä hampaan narskuen.

Jo alun alkaen hän oli erilainen kuin muut tuntemani.

Tyhmän rehellinen. Toisin, kuin ihmiset täällä.

Niin hyväuskoinen – niin sini... vihreäsilmainen, niin... että ei huomannut minun esittävän lähes täydellistä valkokaulussyndroomasta kärsivää; kirjojen kantamisesta ja niiden lukemisesta stressaantunutta, mies maanittelee itseään naiselta lainaamillaan sanoilla ja irvistykseltä näyttävä hymyn tapainen viivähtää hetken sinertävissä suupielissä.

Edes kourani eivät paljastaneet jäänteitä tiivistyneestä itäisen rahvaan "sivistyksestä", kuten hän sanoi ja katseli käsiäni.

Ei sekään, vaikka hänen tivatessa lupausteni perään lipsautin vahingossa, että kaikkia se sinäkin uskot kuin minua perkelettä.

Nauroin.

Hän peitti korvansa.

Hän uskoi ja kaikki meni suunnitelman mukaan.

Olen hillinnyt itseni, varonut tekojani ja punninnut sanojani, jankuttanut rakastavani, sanonut haluavani ja tekeväni sitä ja tätä, vaikka oikeasti en ole halunnut mitään niistä, olen vain aina tottunut saamaan kaiken juuri sillä... hänen vieroksumalla itäisen rahvaan sivistyksellä. Halunnut itselleni parempaa elämää ja katon pään päälle, jossa voin tehdä mitä huvittaa ja josta käsin voin kulkea missä haluan.

Mies korjaa asentoaan kalvakkaan naisen yllä. Hän varmistaa, että naisen tummat, pitkät ja luonnonkiharaiset hiukset ovat hänen polvensa ja lattian välissä ja muuttaa veitsen terän pistoasennosta viiltävään.

Nainen äännähtää vaimeasti. Nyt ei ole se aika...

Mies yrittää olla muistelematta, mutta on pakko muistaa, että aikaisempien epäonnien aiheuttaja oli isä.

– Kaikki pelkäävät sinua. Ala lähteä täältä, hän huusi ja otti kiväärin seinältä, latasi sen...

Osoitti sillä ja juoksi perässä.

Oli mentävä, kuin karhu perseessä ja jätettävä kiireellä neliseinäinen hirsimökki, yhden lehmän navetta ja heinäsäkillä suojattu kotijärven vesiavento, äiti, siskot ja veljet.

Kamera.

Mitään en ennättänyt ottaa mukaan.

Ei minulla mitään muuta ollutkaan, vain veljien kanssa muutama yhteinen kinttuja kutistava alusvaatekerrasto.

Nyt, kun olen saavuttanut ensimmäisen tärkeimmistä etapeista, olen siitä innoissani ja haluan enemmän. Mies työntää kätensä naisen jalkojen väliin. Miehen kaikupohja haluaisi raiskata. Vaatteita on liian paljon. Mies säpsähtää. Hän vilkaisee mustaan ikkunaan.

Oliko siellä joku kinoksen päällä? Naapurin poika, jos...

Miehen keho nytkähtää hyökkäykseen, mutta käsi ei irtoa puukon kahvasta.

Normaalisti olisin tajunnut kiskaista verhot kiinni, mutta nainen hämmensi ajatukseni, mies mutisee hieman rauhoittuneena. Hän nousee, astuu naisen hiusten päälle, katsoo veistä ja menee sulkemaan verhot veitsi kädessä.

Hän palaa naisen luo ja kyykistyy hänen viereensä, mutta nouseekin nopeasti ja menee istumaan sängyn laidalle. Hän sytyttää tupakan.

Tarkoitus oli, hän ajattelee; tai mistä minä sen tiedän – kostaa ja pelotella, himo kokea raivoisaa vastustusta, kuten...

Silloin kun harjoittelin sillä koiralla, ja silloin kun isä käski ampua pihalla sen mullikan. Olin neljävuotias ja veli oli juuri... viety sieltä naapurin ladosta hautausmaalle.

Mies menee komeron kätkölleen. Ottaa jo puoleen väliin juomansa koskenkorvapullon piilostaan. Avaa sen, mutta sujauttaa pullon saman tien takaisin piiloon.

– Motivaatiopullo, hän sanoo happamana ja kaiku hänen päässään toistaa; motivaatiopullo, pullo... se on naisen antama nimitys miehen viinakätkölle.

Onneksi hän ei heti tajunnut, ja jos tajusi niin luuli minun muuttuvan joksikin...

Joksikin, joka on kuin neljännekseen survottu puolikas.

En halua muuttua.

Ja jos muuttuisin, niin silloin en olisi se, joka haluan...

Haluan mielihyvää, sellaista, kun nainen ei uskalla ja anelee armoa... nähdä pelon hänen silmissään.

Pettymys oli kirvelevä, sillä mikään ei toteutunut. Hän vain katsoi minua vieraasti eikä sanonut sanaakaan.

Ei uskaltanut.

Se tuntui hyvältä.

Mies sytyttää uuden tupakan ja palaa naisen viereen. Hän kumartuu naisen ylle. Hän hengittää naisen kasvoille, suutelee hänen huuliaan ja varistaa tupakantuhkaa naisen hiuksiin. Hän vetäisee tupakasta, katsoo sitä samalla, kun puhalttaa savua naisen kasvoille ja sitten hän polttee tupakalla naisen hiuksia.

Palamisen käry täyttää huoneen.

Onneksi hän ei enää liiku. Ei hän juuri liikkunut sen jälkeen kun yllätin hänet kynnyksellä; otin kurkusta kiinni ja vetäisin sisälle, repäisin vaatteet auki...

Tempaisin selälleen...

Kaikki yhdellä kädellä, sillä veitsi oli toisessa.

Nainen oli yllättävän kevyt ottaen huomioon hänen tilansa... mutta nuo timanttisen vihreät, onneksi hän ei katso minua niillä silmillä, silmillä, joihin olen monesti halunnut tumpata tupakan. Ei katso... näe muita miehiä ja miehet eivät katso...

Mies tumppaa tupakan naisen hiuksiin.

Kätkeminen, hän muistaa pyyntikaverin sanat.

Se on helppoa, kuin huolettoman harakan pyynti västäräkin pesäpaikaksi valitsemasta halkokasasta, hän villitsee taitojaan ja antaa rotkojen ja kurujen halkoman piilotettujen hautausmaan vilahdella mielessään. Sinne, keskelle ei mitään, kuten tietämättömät erämaasta luulevat, on kadonnut lukematon määrä ihmisiä; miehiä, naisia...

Siellä luonto; kallioiden ja järvien luomet... eläimet hoitavat homman ja elämä sen kun vain jatkuu kuten aina ennenkin.

## ENSIMMÄINEN LUKU:

### UHRIN VALINTA, RIKOSPAIKKA JA SEN YMPÄRISTÖ

Tapasin Kaapo Uhokydön vuoden 1974 tammikuuisena pakkaspäivänä hänen tullessa työpaikalleni. Hän tuli keittiön ovelle. Hänellä ei näyttänyt olevan pienintäkään aikomusta liikahtaa ovensuusta mihinkään. Hän jökötti kynnyksellä ja tuijotti minua kuin seteliä kouraansa odottava portsari. Tunsin itseni vaivautuneeksi ja toivoin hänen häipyvän.

Heti ensisilmäyksellä hänen lapselliset ja väriä vaihtavat kasvot, soratien väriset hiukset, karski kehon kieli ja hänen alati pälyilevät silmät huokuivat ristiriitaista ja arveluttavaa persoonaa. Hän, ovensuemies, ei

vedonnut minuun romanttisella tavalla, vaan päinvastoin Kaapossa oli jotakin paleltunutta ja muuta en sitten halunnut huomatakaan.

Heti ensitapaamisen jälkeen hän aloitti ovelan ilmestymistaktiikan. Hän yllätti minut vetäisemällä itsensä huoneeseen lukituiksi luulemistani ovista ja ikkunoista. Hän tuntui olevan yhtä aikaa edessäni ja takanani sekä molemmilla sivuilla. Hän pörräsi hengitysilmassani kuin mehiläinen pesänsä ympärillä sisäänpääsyaukkoja etsien. Hän oli erilainen kuin muut tuntemani miehet. Ehkä juuri se vetosi minuun ja annoin periksi ajattelemalla tyyliin; ei tässä nyt ole muutakaan ja pian lähden kuitenkin jatkamaan opintojani.

Aloimme tapailla.

Aluksi teimme muutaman tunnin nuotioretkiä.

Kevätpäivien pidentyessä – kuin huomaamatta vietimme jo viikonloppuja retkeillen moottorikelkalla erämailla ja tuntureilla. Välillä lunta lensi humisevan ja vinkuvan tuulen kanssa, ja joskus aivan hitaasti ja hiljaa, kuitenkin niin, että jäljet peittyivät, pysähdyimme ja Kaapo kaatoi oitis tervashongan ja roihautti sen näytöstyyliin bensiinillä liekkeihin. Hänen luonnossa selviytymistaitonsa tekivät minuun vaikutuksen ja lopetin ajattelemasta häntä omenan kuoren värisenä ovimiehenä.

Hän antoi ymmärtää, että alueet, joilla liikuimme, niillä ei ollut koskaan liikkunut ihmisiä, vain eläimiä. En tajunnut, että liikuimme hänen kotipiirissään. Yövyimme autiotuissa ja mies ”antoi” minun huolehtia kaikesta varustuksesta, kuten polttoaineesta, eväistä ja makuupusseista.

- Kyllä minä sitten ostan ja maksan, kun olemme naimisissa, hän kuittaili tarjoomani päälle.
- Naimisiin? Me? Sinä ja minä, vaikka et ole edes miestyyppiäni, puhumattakaan että olisit aviomiestyyppiä, sanoin ja näin mielessäni mielenkiintoisen pinon liiketoiminnan kirjoja. Niitä, joihin tartun syksyllä opintojeni jatkuessa.

Kaapon kasvoilla viivähti outo ilme ja viivaksi vetäytyneiden huulten takaa kuulin hampaiden narskuntaa. Loppumatkan mies oli vaitonainen ja mietteliäs, mutta perille päästyämme hän yllätti minut sanomalla rakastavansa minua yli kaiken ja haluavansa kanssani naimisiin heti. Miehen puheet eivät olleet ollenkaan sitä, mitä odotin retken päätteeksi. Minulle se juttu, jota ei vielä edes ollut oli tässä.

En lämmennyt hänen haluilleen, mutta kaikesta huolimatta suhteemme muuttui nopeasti tiiviimmäksi ja mies alkoi availemaan avioliiton ikkunoita oikein tosissaan.

Hän kietoi minut haaveisiinsa puhumalla lapsen hankkimisesta ja siitä, kuinka hän on säästänyt perheen perustamista varten. Hänen puheensa ja aikeensa alkoivat tuntua suloisilta ja yöttömän yön koittaessa me parikymppiset elimme tuulen viemissä tupasvilloissa, lumenviipymäpaikkojen viereisissä kevätpälvissä, katoavassa, kuten aaltojen huuhtomassa ämmänhiekassa kahden rantakiven välissä, olemattomassa, annoin itseni uskoa kaikki hänen sanansa, loin haavekuvan suloisesta tulevaisuudesta, onnesta ja rakkaudesta.

Suhteemme eteni aivan liian vauhdikkaasti ja haavekuva muuttui todelliseksi rakkaudeksi. Elokuisten häiden jälkeen ostimme pienen mökin ja remontoimme sen. Muutimme mökkiin 15.9. ja siitä lähtien olemme asuneet yhdessä. Elämä oli hyvällä tolalla.

Heti yhteen muutettuumme mies muuttui oudoksi ja rennommaksi.

- Nuo silmät, hän sanoi ja tuijotti minua, käveli päin näköä ja näytti uhkaavalta.

Kaapo oli jotenkin epänormaali; kylmä ja pimeä, kuin kallioon louhittu tunneli, jonka katosta pohjalle tippuva vesi takoo aavemaisen kaiun ja se kaiku jää elämään, se elää minussa, se ei anna tilaa edes aamuhämärän poistavalle oranssille, eikä päivän keltaiselle.

Joka kerta töistä tultuaan ja samalla kun hän peseytyi ja istui ruokapöydässä hän kyseli mitä olen tehnyt ja keitä olin tavannut kauppareissulla ja mitä olen puhunut heidän kanssa sillä aikana kun hänen silmänsä oli välttänyt. Erityisesti häntä kiinnosti mitä minä ja tapaamani henkilöt olimme puhuneet hänestä.

Hän tenttasi, että ovatko jo muutkin kuin Hercule Poirot huomanneet merkkejä ja kertoneet niistä minulle. Vaikka merkkejä oli ollut ja niistä oli puhuttu, oli kerrottu, ettei hän lupauksistaan huolimatta tee arjestani sunnuntaita, eikä syksystäni kevättä, oli varoitettu; kuinka lyhyt reitti unelmista on kyyneliin ja siihen virtaan, jonka rannalta en löydä mitään, vain kaipausta ja pettymystä. Vaikka kuulin ja näin, niin elin kuin kuuro ja sokea ja sitten vain yhtä-äkkiä tunsin astuneeni satimeen ja tajusin, että onnellisuus vaatii seurakseen vapauden, muuten sitä ei ole, se ei elä vankeudessa.

Kaapon kahlitseva käyttäytyminen voimistui ja aloin nähdä painajaisia.

Painajaisissa hevoset ajoivat minua takaa. Usein ennätin kuitenkin juosta aidan taakse pakoon tai kiivetä puuhun, mutta hevoset jäivät odottamaan. Ne olivat hiljaa ja kiertelivät puun ympärillä. Joskus hevoset saivat minut kiinni ja silloin ne piirittivät minut muodostamalla ympyrän, josta ei ollut mahdollista paeta. Hevoset yrittivät potkia minua takajaloillaan ja kavioida etujaloillaan. Joskus juostessani pakoon juna ajoi hevosten ja minun välistä ja ennätin paeta tai piiloutua. Joskus oli vain yksi hevonen ja sen selässä istui neuvostoliittolainen sotilas, jolla ei ollut silmiä, vain tyhjät reiät silmien kohdalla. Siinä vaiheessa, kun ei ollut mitään selviytymisen mahdollisuutta heräsin.

Monesti unen jälkeen mietin, miksi en näe painajaisunia esimerkiksi villipedoista, kuten karhusta ja susista, vaan kesynä pidetyistä hevosista. Kerroin Kaapolle unista ja mietteistäni.

– Kyllä sinä vielä näet niistäkin, Kaapo sanoi.

Pujahdan siitä kapealle lumen päälle muodostuneelle kotipolulle ja sitten pihalle. Lumi narisee kenkien alla.

– No niin, reissu on tehty, tuumailen vauvalle ja astun portaalle, sille ainoalle, josta pääsee ulkoapäin harakanpesäarakenteiseen kylmään ja kuuraiseen eteiseen, avaan eteisen oven ja astun sisään, pullantuoksua on täällä eteisessäkin ja kanelin, kardemumman, mielessäni käväisee epämiellyttävä häivähdys miehen teosta, muutama päivä sitten mies yllätti naapurin kissan eteisessä ja tappoi sen heti samassa paikassa, ”paljain käsin”, kuten hän ”miehekästä” tekoaani ylisti, teon vastenmielisyyttä ei pullantuoksu peitä, avaan mökin oven, ovi narahtaa Lapin marraskuisen pakkasen kourissa.

– Mitä?

Kysymys ei ennätä pidemmälle, kun kovat kourat tarttuvat kurkkuuni, vetäisevät huoneeseen sisälle ja paaskaavat selälleen asuntomme ainoa huoneen vihreälle ja liukkaalle korkkimattolattialle.

– Missä olet ollut?

Samalla silmiäni edessä välähtää tuttu leipäveitsi, jonka terän elämäni läheisin ihminen – oma aviomies tyrkkää nopeasti kurkkuani vasten. En usko tapahtunutta todeksi. Onko tämä pilaa – näenkö unta?

Katson miestä kuin syliini tyhjästä tipahtanutta liekehtivää pallosalamaa, sellaista, jonka näin lapsena laskeutuvan taivaalta ja räjähtävän perunapellossa.

– Maailman loppu, huusi lestadiolaismummo ja juoksimme navettaan piiloon.

Näen kiihkön ja hurmion vallassa olevan mielipuolisen ilmeen ja hullun kiiltoiset lasittuneet silmät kasvojeni yllä. Samanlaiset, kuin sen melisairaana työkaverinaisen, joka raapi puukolla hirvenverta hotellihuoneen sängynpohjasta.

Tämä on totta, järkeni sanoo. Ei unta eikä leikkiä. En uskalla katsoa enää mihinkään suuntaan. Makaan kauhusta lamaantuneena paikoillani.

Nytkö me kuolemme; lapsi ja minä.

Kaapo ei puhu mitään, ei tietenkään, eihän mies puhu teuraseläimelle, nauttii kauhusta ja kärsimyksestä, pitkittää, hän on nähnyt monesti kuolevan eläimen ja hän haluaa nähdä hengenlähdön, kuolinkamppailun, mies odotti raivoisaa vastarintaa – kamppailua elämästä ja kuolemasta, voittoa, hän on pettynyt. Nielaisee pettymyksen. Miehen keho himoitsee tekoja: väkivallan tekoja, eikä huoli nielaistua pettymystä. Röyhtäisee pettymyksen suuhunsa takaisin ”märehdittäväksi”. Mies joutuu korjaamaan suunnitelmaansa kesken rituaalin.

Veitsen kärki pistää kurkkuuni. Tunnen kipua... Siitä tiedän, minä en ole kuollut – vielä, mutta jotakin kuoli.

Hirvittävä pelko täyttää tajuntani, en saa henkeä, happi loppuu, en pelkää omasta puolestani, sillä minulla on suurempi huolen aihe sisälläni, esikoiseni syntymään on aikaa kuukausi, pelkään syntymättömän lapsen puolesta; paiskautuiko lapsi lattiaan.

Yritän salaa tunnustella suurta vatsaani; mitä siellä tapahtuu. Salaa siksi, että veistä kurkullani pitävä mies ei kiinnittäisi huomiota ja kohdistaisi hullun kiihkoa lapseen. Mies huomaa pelkoni ja työntää vasemman kätensä haarojeni väliin tunnustellakseen vuotoja. Oikea käsi on kiinni veitsen kahvassa. Veitsi pysyy kurkullani. Tunnen pelottavan hengityksen kasvojeni yllä. Haistan tupakan ja märän koiran. Lehmän... Vilkaisen tahtomattani. Irvessä oleva naama on lähelläni ja punaiset sieraimet, kuin vauhkoontuneella hevosella. Miehen naama vääntelehtii. En tiedä mitä odotan. Kuolemaa. Armahdusta. Miehen laskuhumalaa. Minulla ei ole mitään keinoa puolustaa itseäni. Jos sanon jotakin, sanomani olisi kuin usuttaisin humalaista hullua tappamaan. Miehen sanoilla vastaus olisi:

”Vielä yrität siinä jotakin perkele – vastustaa minua”.

En uskalla liikkua.

Makaan lattialla jäykistyneenä – kuoleman kankeana. En tiedä mitä minun tulisi sanoa tai tehdä.

Olen täysin hukassa.

Veitsen kärki on puuduttanut pistokohtaa, mutta en näe verta – en edes uskalla tunnustella. Selviänkö minä ja selviääkö lapsi. Yritän hengittää rauhallisesti, jotta lapsi saisi happea ja ei aistisi stressiäni.

## TOINEN LUKU:

### UUDEN ELÄMÄN AIKA

Kaapon kevät on koittanut. Mies ilmoittaa, että lähdemme retkelle.

– Nyt on kiire, hän hoputtaa.

– Minne?

Mies ei sano minne olemme menossa. Ihmettelen salamyhkäisyyttä. Miksi mies on lähdössä koko perheen voimin, sillä tavallisesti hän menee yksi.

– Kauanko siellä ollaan? kysyn.

Yö ollaan perillä, Kaapo sanoo.

– Laita teltta autoon, sanon. Pitää olla edes jotakin missä voimme lasten kanssa olla suojassa sääskiltä ja säältä.

– Telttaa ei tarvita. Siellä on mökki.

Pakkaan lasten vaatteita, liinavaatteet ja pyyhkeet. Ruokaa. Retkiastiat. Vaippoja. Voiteita.

Mies juoksentelelee ympäriinsä kuin suuntaa vailla oleva päätön torvelo. Hänelle ei ”kuulu” velvollisuutta huolehtia mistään retkivarustuksesta. Paitsi tupakoistaan. Mielessä käväisee pelon häivähdys mukaan piilotetuista viinoista, mutta työnnän sen pois, sillä olemme lähdössä autolla.

Pakkaannumme porukalla ja tavaroiden kanssa Kaapon veljen omistamaan siniseen kuplavolkkariin. Kaapon veli on armeijassa ja hän on jättänyt volkkarinsa meidän käyttöön. Tarpeeseen jätti. Tälle sedälle Minerva sujautti reppuun raskautta ja äitiyttä käsittelevän kirjan, jonka setä sai käsiinsä tyhjentäessään reppuaan kasarmilla. Sama setä oli todistamassa tyttären ensimmäistä perunansyöntiruokailua ja ihmetteli syönnin ja syöttämisen haasteellisuutta.

Ja sitten matkaan.

Matka tuntemattomaan retkipaikkaan on kaaosta. Kaapolla on hyvin vähän ajokokemusta ja koko ajan tupakka on toisessa kädessä. Tupakan kanssa touhuaminen tekee ajamisesta vielä haasteellisempaa. Kehotan miestä tumppaamaan tupakan, jotta lasten ei tarvitsisi hengittää tupakan savua. Mies laittaa sormihaarakassa olevan tupakin tuhkakuppiin ja jättää savuamaan. Samalla hän ottaa uuden tupakan ja sytyttää sen ja alkaa vetämään siitä tuoreempaa savua ilmoille.

– Siitäs sati. Ähä kutti, Kaapo sanoo ja katsoo minua.

Sanonnassa on jotakin tuttua – niin tuttua. Se on tyyliin; Kaapon lapsuuden kodin lähinaapurissa asuva täti.

On vaikea hillitä itseä tässä tilanteessa. Hän saastuttaa tahallaan lasten hengitysilman polttamalla samaan aikaan kahta tupakkaa. Mies kostaa minulle, kun kielsin häntä tupakoimasta autossa.

Kaapossa on jotakin ihmeellistä – hänessä on polte, joka työntää ja vetää häntä samanaikaisesti johonkin mitä en tiedä. Monta kertaa matkan aikana auto rypee penkan puolella ja eipä aikaakaan kun auto on kyljellään hiekkatien laidassa. Onneksi vauhti on niin hidas, että minä lasten kanssa, jotka takapenkillä olemme ilman turvavöitä, koska niitä ei ole tämän ikäluokan volkkarissa, kellahtamme maata vasten olevan kyljen puolelle. Kenellekään ei tule mitään vammoja. Tupakansavuisesta autosta ulos päästyämme huomaan miehen olevan auton takakontilla, ja kuinka ollakaan motivaatiopullo ylösalaisin ja ahnas kita sen alla.

Mitä ihmettä – sehän on humalassa? Herra tähden! Me olemme rattijuopon kyydissä ja rikosvälineenä on Kaapon veljen auto.

– Ajatko sinä humalassa ja kaksi pientä lasta ilman turvavöitä kyydissä?

Mies mullistelee.

– Mitä se sinulle kuuluu, hän sanoo ja haisee märälle koiralle ja henkäilee lehmän henkäyksiä.

Nyt tajuan.

Viina ja siitä tuleva humala on se polte ja kiihko jonka vallassa hän hääräsi jo ennen retkelle lähtöä.

Mitä minä nyt teen?

Rattijuoppo on kuskina. Se ei ole vaarallisin asia, vaan oleminen kaukana ihmisten ilmoilta humalaisen miehen kanssa ja lapset mukana.

Missä ovat lähimmät talot? Kuinka kaukana?

Pukkaamme auton rattailleen.

– Palataan takaisin, sanon.

– Ja perkele, ei varmasti käännytä, Kaapo mylvii.

Mies mullistelee.

En uskalla sanoa rattijuoppoudesta enempää.

Pelottaa.

– Minä ajan loppumatkan ja sinä pidät vauvaa sylissä takapenkillä ja Minerva istuu kanssani etupenkillä, sanon.

Samalla mietin, miten estän matkan jatkumisen ja pääsisimme takaisin kotiin. Kaapo menee takapenkille aivan kuin hänellä ei olisi mitään muuta huolta kuin perille pääsy. Annan vauvan Kaapolle ja asetumme Minervan kanssa etupenkille.

Matka jatkuu pelottavan hiljaisuuden vallitessa.

Lopulta Kaapo rikkoo hiljaisuuden.

– Käänny tuon viitan kohdalta tuonne Kajanderin tielle, Kaapo sanoo.

– Minne me olemme menossa?

– Kohtahan sen näet.

Pelkään.

Yritän arvailla miehen motiivia reissulle.

Täytyy keskittyä ajamiseen. Tie on todella huono, ei autotie ollenkaan, vaan traktori ja kärrytie, josta tosin luovimalla ja kiviä kiertelemällä voi löytää autolla ajoreitin. Tie on liukas ja liejuinen monen sateisen päivän jälkeen. Tottunut kuskihan minä olen huonoillakin teillä, sillä isän työmaat ja minun marjapaikat ovat usein metsäautoteiden ja huonojen teiden varsilla.

Vauva alkaa kitistä nälkäänsä.

– Vauva on syötettävä nyt, sanon ja pysäytän auton.

– Mitä sinä siihen pysäytit, ei olla vielä perillä. Kyllä mies sinne asti jaksaa. Itkeköön loppumatkan. Lähde ajamaan, vai tulenko minä itse, Kaapo sanoo kärttyisästi.

En uskalla vastustaa.

Pelkään ja ajan eteenpäin.

Nyt huolestun entistä enemmän. Mitä Kaapo oikein ajattelee ja suunnittelee? Aikooko hän tehdä meille pahaa?

Yritän olla rauhallinen. Kädet tärisyvät. Kaapo huomaa käsieni tärisevän.

Palellutko sinä perkele jo alku kesästä? mies sanoo.

– En palellu, sanon ja siirrän kädet ratin alareunaan, josta ne eivät ole niin helposti nähtävänä.

Lopulta olemme perillä.

Metsän keskellä on metsähallituksen käytöstä poistama parakki.

– Menkää sisälle, Kaapo hoputtaa.

Otan vauvan syliini ja kehotan Minervaa tulemaan perässä. Porrasvälit ovat niin korkeat, että Minervalla kestää aikansa. Menemme mökkiin.

– Vauva on kuivitettava ja syötettävä, sanon. – Minervan pitää saada jotakin syötävää.

– Täällähän teillä on aikaa, mies sanoo.

Eikö hänellä ole aikomustakaan jäädä kämpppään minun ja lasten kanssa. Toiko hän meidät tänne siksi, että jättää oman onnemme nojaan keskelle metsää.

Miehellä on edelleen kiire.

– Minä menen nyt, hän sanoo.

– Minne sinä menet?

– Kalalle.

– Kalalle! Eihän sinulla ole edes mitään kalavehkeitä mukana.

Kaapo on hermostunut. Hän kaivelee taskujaan. Raapii jalkojaan. Niistelee käsiinsä. Menee ovelle, tulee takaisin, penkoo sätkäpussiansa.

– Kannatko eväät ja muut tavarat sisälle, sanon. – Missä on vesipaikka?

– Ei minulla ole aikaa kannella. Vesipaikka on kun kävelet tätä tietä eteenpäin. Siinä on oja. Ovet pitää olla lukossa koko ajan. Päivälläkin.

– Kuinka kauan sinä olet siellä kalassa?

– Ei ole tietoa.

Kaapo pukkaa parakin oven auki ja hyppää portaat alas. Hetken kuluttua kuulen volkkarin lähtevän portaiden edestä. Vauva on imemässä maitoa, joten en katso mihin suuntaan; sinne, josta tulimme vaiko eteenpäin hän volkkarinkeulan suuntaa.

Hätkähdän, onkohan minulla tulitikut varmasti mukana. On pakko tarkistaa. Irrotan vauvan syömaalustastaan ja sehän saakin melkoisen huudon aikaiseksi. Tulitikut ovat mukana tälläkin kertaa, sillä sen varmistan aina lähtiessä.

Vauva syö kylliksensä. Minerva tutkii uutta paikkaa ja ihmettelee.

– Äiti. Miksi peti on ylhäällä? Miksi on paljon petejä? Kuka täällä nukkuu?

Minerva ihmettelee kuutta kerrossänkyä.

Niissä nukkuu aina ne ihmiset, jotka täällä asuvat. Täällä on nukkunut metsureita ja pomo. Sitä sanotaan kympeiksi. Me asumme ja nukumme täällä yhden yön.

– Yksi yö, yksi yö, Minerva laulaa.

Kerrossängyissä on patjat ja tyynyt. Kämpässä on kaasuhella, vesisango, kattila ja paistinpannu.

Veiköhän Kaapo kaikki ruoat mukanaan?

Avaan parakin oven ja katson ulos. Kaapo on jättänyt ruoat tai ainakin osan ruoista ja muut tavarat portaiden lähelle. Laskeudun jyrkät portaat ja nostelen tavarat sisälle. Minerva haluaa syötävää. Otan mukaan pakkaamistani eväistä sämpylöitä, voita ja juustoa. Teen Minervalle sämpylän; halkaisen, laitan väliin voita ja juustoa. Minerva syö sämpylän maidon kanssa.

Retkillä ollessamme Minerva on tottunut tyytymään niukempaa tarjoomaan. Muuten hän haluaa syödä aina lämmintä ruokaa. Tutkin eväitä ja huomaan Kaapon vieneen suurimman osa ruoista ja jättäneen meille niukasti evästä. Voileipätarvikkeiden lisäksi on teetä ja perunoita. Emmehän me tänä päivänä kovin paljon tarvitse ja mieshän tulee illalla ja tuo kalaa – toivottavasti.

Haemme kolmisin vettä. Sisälle parakiin päästyämme lukitsen oven. Ihmettelen, miksi mies kehotti pitämään oven lukittuina? Minerva näyttää väsyneeltä. Otan laukusta lakanan ja levitän sen parakkisängyn patjalle ja laitan Minervan päiväunille. Molemmat lapset nukkuvat ja minulla on tilaisuus kutoa valkoista villapuseroa, johon kuuluvan potkuhousuhaalarin olen saanut jo valmiiksi. Haalarissa on oranssisydän rinnankohdalla ja puserossa on oranssia helmassa ja hihansuissa. Laitan käsityön pois ja kuorin perunoita. Morapuuikko on kelpo työkalu tähänkin tarkoitukseen.

Nyt perunat on kuorittuina ja odottamassa kunhan Kaapo tulee kaloineen, niin saan nopeasti ruoan valmistettua.

Alkaa satamaan. Onneksi sade on vettä, eikä räntää ja rakeita.

Lapset heräilevät ja touhuamme sisällä vauvan hoidon ja Minervan niukkojen virikkeiden kanssa. Minervalla on nälkä. Miestä kaloineen ei kuulu ei näy. Keitän perunoita ja tarjoan niitä voin kanssa Minervalle ja syön niitä itsekkin.

– Äiti, miksi olet ottanut voita leivänpäältä ja laittanut kastikkeen paikalle?

– Meillä ei ole nyt muuta kuin perunaa ja voita ruokana.

– Perunaa ja voita, Minerva sanoo.

Ruokailun jälkeen Minerva haluaa ulos. Metsä on märkä ja muistan Kaapon varoituksen. Ehdotan Minervalle, että minä haen käpyjä ja oksia hänelle leikkikaluksi tuosta ikkunan alta ja että hän voi katsoa ikkunasta ja näyttää mitä hän haluaa minun tuovan. Haen käpyjä ja oksia. Minerva alkaa leikkimään kanalaa. Kanalaa siksi, että kanat ovat hänelle tuttuja, niitä on Kaapon kotitalossa. Minerva pelkää vihaista kukkoa. Se hyökkää kimppuun ja repii kannuksilla.

– Perunaa ja voita, Minerva laulaa käpykanoille. – Meillä ei ole...

Tulee ilta ja tulee yö.

Yötön yö ja pimeä tulee seuraavan kerran syksyllä. Kaapoa ei näy. Onkohan sattunut jotakin? Tulee aamu. Edelleenkin olemme parakissa kolmisin; vauva, Minerva ja minä. Syömme niukan aamupalan. Minerva syö voileipää ja mehua ja minä leipää ja teetä. Minerva haluaa puuroa ja kiisseliä.

– Puuroa ja kiisseliä ei ole... mutta voimme mennä etsimään lumenalta paljastuneita puolukoita, sanon.

– Punaisia marjoja, Minerva sanoo.

Niitä juuri.

Vauva syö oman normaalin äidinmaitoannoksensa.

Menemme ulos ja keräilemme muutamia edellisvuoden puolukoita aivan siitä parakin nurkalta. Katselen ja maistelen puolukoita. Maku on kirpeä ja väri lähes sama kuin Kaapon kaulan ja kasvojen. Minerva pitää marjoista ja hän syö puolukat. Ajatus käväisee Kaapon kehotuksessa pitää ovi lukittuna, ihmettelen sitä, mutta luulen miehen kehottaneen pitämään ovet lukossa petovaaran vuoksi. Korvessa kun olemme.

Menemme sisälle ja lounaaksi syömme perunaa voin kanssa, samoin päivälliseksi. Ruokavarasto niukkenee entisestään. Perunoita on vielä useita mukuloita.

Mitä syömme huomenna?

Mitä, jos jotakin sattuu. Apua ei ole saatavissa.

Mies jätti meidät korpeen. Keitän perunoita, hoidan lapsia, haen vettä ja pidän ovea lukittuna pelon vallatessa ajatuksiani.

Kuluu päivä ja tulee ilta.

Kaapoa ei näy.

Nyt on tehtävä jotakin.

Kaapolle on sattunut jotakin tai hän vain jätti meidät tänne kuoleman. Vai menikö hän jonnekin tunturihotelliin. Muistutan itseäni, että mies ei piittaa muista. Hän tekee kesää vain itselle ja hän voi olla ihan missä tahansa.

Täältä on lähdettävä.

Teen suunnitelman, jonka mukaan aamulla heti herättyämme ja jotakin syötyämme lähdemme kävelemään kärrytietä siihen suuntaan mistä tulimme. Tavallisesti Minerva herää viiden aikoihin, joten varhainen herätys on tiedossa. Matkaa tielle ja lähimpään taloon on yli kaksikymmentä kilometriä, joten iltaan mennessä olemme paremmalla tiellä, jossa paikalliset liikkuvat autoineen. Välillä on järviä, jokia ja puroja, joten vettä saamme matkalla.

Päätän tehdä lakanoista kaksi kantoliinaa toisen vauvan kantoliinaksi eteeni ja toisen Minervan kantoliinaksi kantaakseni häntä kuten reppua. Jompaakumpaa voin kantaa välillä myös vaatelaukussa. Otan vain välttämättömän mukaan.

Suunnitelma ei toteutunut aiotulla tavalla, sillä aamulla heräämme vasta noin kahdeksan aikoihin. Se tarkoittaa sitä, että kaksikymmentä kilometriä on taivallettava suunniteltua rivakammin. Petoja en pelkää, sillä me olemme sen verran äänekäs porukka, että pedot tietävät väistää meitä ja minulla on tapana lauleskella, kuten Minervallakin.

Toisaalta on ihan sama, pelkääkö vai en. Lähdettävä on kuitenkin. On sanottava itselle, että en pelkää. Olen minä petojen lähellä liikkunut ja niitä tavannut ennenkin. Syömme niukan aamupalan ja vauva on puhdas ja tyytyväinen.

Nostan ruoka- ja vaippakassin portaille.

Minerva etsii vielä sängynalta sinne piilottamiaan käpyjä ja minä revin toista lakanaa tehdäkseen siitä reppumallisen kantoliinan.

Yhtä-äkkiä parakin ovi tempaistaan ulkoapäin auki. Katson tulijaa ihmeissäni. Kaapo astuu parakkiin. Hän on kammottavan näköinen; musta, likainen ja kauttaaltaan sääsken puremapaukamilla. Hän näyttää siltä, kuin olisi sikolätissä sikojen kanssa paininut, paitsi siansonnan hajua ei ole.

Ei tarvinnut arvailla, että missä pikkulasten isä ja aviomies on kaksi ja puoli vuorokautta viettänyt.

– Äiti, miksi isä on ihan musta ja sotkenut puseron, Minerva sanoo. – Onko isä uinut mutaojassa?

—

Kysymys jää vaille vastausta, vaikka sen hyvin tiedän; viinasta sammuneena rötköttänyt jossakin pusikossa. Mies menee yhdelle parakkisängyistä ja hetken kuluttua viinahuuruinen kuorsaus täyttää metsähallituksen parakin. Ei ennättänyt kysellä kuulumisia ja eikä ollut kiinnostunut miten olemme pärjänneet parakissa.

Kaloja ei tullut. Tuli vain pahassa krapulassa oleva mies. Hän makaa iltapäivään ja haluaa levättyään heti syödä kunnon ruokaa. Miehen nukkuessa vauva on syönyt useamman maitoannoksensa ja me Minervan kanssa niukkoja eväitä. Toki tytär on saanut mahansa täyteen, joskin yksipuolista ruokaa. Kaapo ihmettelee, miksi ruoka ei ole valmiina, vaikka hän on jo täällä ja jo herännyt.

– Ruokaa ei ole, ei edes mistä sitä tekisin, sanon. – Missä ne kalat on? kysyn, vaikka hyvin tiedän, että mitään kaloja ei ole. – Voisin keittää kalapotut, että jaksamme lähteä kotimatalle.

– Perkeleen kalapotut, Kaapo sanoo ja mullistelee.

Nyt hän vasta hirvittävän näköinen on: musta mullisteli.

– Minunko tänne ruokaa olisi kannettava, mies sanoo ja kiroilee.

– Niin perheen pään kuuluu tehdä. Ansaita ja kantaa ruokaa perheelleen, sanon.

Säikähdän sanojani, sillä hänelle on vaarallista sanoa mitään poikkipuolista. Hyvin verkkaisesti Kaapo tokenee pahimmasta krapulasta ja olemme valmiita lähtemään kotimatalle. Ensin hän hakee auton vähän matkan päästä, jonne sen jätti, jotta emme kuule hänen tulevan. Hän halusi yllättää meidät ja syystä, jonka vain hän tietää.

Matka sujuu hyvin. Minä ajan ja Kaapo nukkuu takapenkillä. Täytyy pitää silmällä, että holtiton isä ei rojahda vauvan päälle. Pysähdyn välillä ja kehotan Kaapoa tulemaan etupenkille.

Mies oksentaa.

Laitan lapset kahdestaan takapenkille, että mies ei pääse rojahtamaan vauvan päälle ja tukehdata lasta.

Pääsemme kotiin.

Viikon kuluttua luen paikallislehdestä, että Kajanderin tien varresta on löydetty risujen alle piilotettu miehen ruumis.

Lasken lehden syliini ja tuijotan jonnekin.

Jatkan lukemista.

Ruumiin epäillään olevan yhden kolmesta varastetulla henkilöautolla liikkeellä olleesta vankikarkurista. Vangit ovat karanneet Kakolasta, sieltä Aurajoen rannalla olevasta vankilasta. Kuuntelivatkohon he aikansa selleissään Jukka Raitasen Vangin toive laulua, jossa ”helähtää nämä raudat kahleiden... punaraita puku ylläni ja sydämessä surun täysi malja. Se täyttyy... mutta ei täyty aika tää.” Niin tuttua.

Vangit ovat olleet pakosalla jo lähes viikon. Vangeilla tuli pakomatalla riitaa ja yksi heistä halusi lopettaa pakomatkan ja antautua. Kaksi pakomatkaa halukkaasti jatkavaa murhasivat antautumista ehdottaneen ja

piilottivat ruumiin auton takakonttiin. Murhaajakarkurit olivat etsimässä syrjäistä paikkaa, jonne voisivat jättää ruumiin ja luulivat, että sellainen löytyisi juuri Kajanderin tien varrelta.

Jonkin matkaa huonoa tietä ajettuaan karkureiden varastama auto jumittui kiinni kiviin ja liejuun. Karkurit eivät saaneet autoa irti omin voimin, vaan joutuivat hakemaan apua lähimmästä talosta. Toinen murhaajista tietysti jäi vartioimaan autossa olevaa ruumista sillä aikaa kun toinen haki apua.

Muutaman tunnin kuluttua autolle tuli paikallinen mies traktorin kanssa apuun ja hinasi auton pois tarttumapaikastaan. Lehtiartikkelissa lukee, että traktorimies kehotti kulkijoita kääntymään pois huonolta tieltä ja hän voisi varmistaa, että nämä pääsevät paremmalle tielle. Kulkijat eivät olleet halukkaita palaamaan vaan tekivät hanakasti lähtöä eteenpäin. Ruumiin murhaajakarkurit piilottivat hyvin lähelle tarttumapaikkaa.

Olen kauhuissani luettuani uutisen. Mitä, jos olisin lähtenyt lasten kanssa heti seuraavana päivänä kun huomasin, että Kaapo ei tullutkaan parakille. Olisimme väistämättä kohdanneet nuo murhaajakarkurit. Minä olisin kyennyt esittämään sokeaa, ellen tahtomattani olisi paljastanut pelkoa. Sokeaa siinä mielessä, että en huomaa auton peräkontista valuvaa verta, mutta utelias tyttäreni ei olisi siihen kyennyt, vaan hän olisi oitis huutanut innoissaan ”äiti kato mitä täältä autosta valuu”. Olisivatko murhaajat uskoneet minua, jos olisin sanonut tyttärelle; se on sitä marjamehua. Niinhän meilläkin joskus on takakontissa kun tulemme marjasta. Se olisi ollut varma kuolema minulle ja lapsille, sillä todistajista nämä roistot olisivat hankkiutuneet eroon aivan varmasti. Murhaajat olivat kertoneet myöhemmin, että he pelkäsivät heitä auttaneen traktorimiehen huomaavan auton peräkontista valuvan veren.

### KOLMAS LUKU:

#### VAARALLISELLA ELÄMÄNJAKAJALLA

Huomaan, että Kaapon päässä kihisee. Tunnelma on, kuin hän kiristäisi kurenarua elämäni ympärillä. Tunnelman kiristyminen alkoi pian sen jälkeen kun palasimme ärräkoulusta ja sanoin muuttavani lasten kanssa. Pari päivää myöhemmin otin asian uudelleen puheeksi ja silloin kehotin miestä hankkimaan opiskelupaikan saadakseen pätevyyden ja mahdollisuuden edes jonkin ammatin. Se olisi edellytys yhteiselämälle. Mies riehui ja uhkaili.

– Etpä pysty puhumaan mitään, hän sanoi ja näytti ”napsua”.

En tietenkään pysty puhumaan, kun en kuule enkä näe mitään, sillä pääni on hänen kidassaan, ajattelin ja olin hiljaa. Niin hiljaa ja tarkkana, että olisin kuullut ja nähnyt pienen purolehdon saniaisten aukeamisen, mutta ilman Kaapoja.

Tämän jälkeen hän on tuijottanut minua ja ollut sen näköinen kuin piilottelisi salaisuutta. Mies on jotenkin erilainen, mutta pelottavan tutunlainen. Tätä on jatkunut pari viikkoa. Mies vaikuttaa epävireiseltä väkivallassaan, aivan kuin tuppeensa ruostunut samurai. Toisaalta mies vaikuttaa touhukkaammalta kuin ennen. Hän on hyvällä päällä. Hän varmaankin hakee uutta säveltä ja rytmiä, mutta mihin. Hän suunnittelee isosti.

Olen ristiriitaisissa tunnelmissa – ajatusteni ristiaallokossa, sillä miehen hyvä vire voisi johtua hänen muuttuneesta asenteesta opiskelua kohtaan, mutta toisaalta en voi välttyä ajattelemasta, että millaisissa väleissä mies mahtaa olla oman pahuutensa kanssa ja pahuuden jumalien kanssa? Vastaus ristiriitaisiin ajatuksiini tulee yllättävän nopeasti.

– Minä olen rakastunut sinuun uudelleen. Olen ajatellut, että meidän pitää lähteä retkelle, hän sanoo väkinäisesti ja ilmaisutapaansa sopimattomasti.

– Retkelle! Minne? Milloin?

Mies ei puhu mitään.

Hänen itäisestä suuruudesta kertova nostalginen ilmeensä kertoo aivan muuta.

Siinä ei ole retkiriemusta häivääkään ja vielä vähemmän rakkautta.

Kaikesta huolimatta olen yllättynyt ja hämilläni. Tämä on ensimmäinen kerta kun mies puhuu tällaista sitten seurusteluajan, joka on tuntunut petokselta jo viisi vuotta, hän puhuu uudelleen rakastumisesta. Sehän on tunnustus rakkaudettomasta avioliitosta, hän puhuu retkestä, en aavista, vai aavistanko sittenkin, mistä mies puhuu, muistan anopin sanat: ”älä lähde sen kanssa...” onko tämä suunnitelma... minun viimeinen matkani, jonka mies aikoo toteuttaa siksi, että kaikki mikä on nyt yhteistä, siis tavarat, niin murhattuaan minut kaikki on yksin hänen. On meillä muutakin yhteistä. Se on väkivallan maailma, jota elämme eri atmosfääreissä; hän omistajana ja hallitsijana. Minä elän pelko- ja pakomoodin maailmassa.

Pois on se maailma, jossa normaalisti ajattelisin, että teen hyvää toiselle ja saan siitä hyvän mielen ja luulen myös muiden ajattelevan samoin. Emme elä samaa maailmaa, vaan kumpikin eri kuplassa. Minun kuplassa hyvän tekeminen Kaapolle ei tee hyvää minulle. Se on kuin tihenevään tuijotus tyhjyyteen, pimeyteen ja tajuan, että pimeys ei ole surua, se ei pelota, mutta ei valokaan tuo turvaa. Huomaan, että aivoni on taas anteliaana ja en voi välttyä ajatukselta, sain mieheksi painajaisunen. Unen, josta tuskin herään koskaan. Kaaposta johtuen minulla ei ole tilaa elää, ei ole mitään rauhaa tehdä muuta, kuin siivota, tehdä ruokaa ja palvella häntä, ja odottaa mitä tuleman pitää. Tulisi jotakin parempaa, edes mannerlaattojen liikkumahitauksella. Tai miehen uusi väkivallaton asenne pullistuisi hitaasti kuin maankohouma meren läheisyydessä. Sekin olisi jotakin. Mitä enemmän mietin miehen uhkaa, sitä enemmän pelkään ja ajattelen.

Pitäisikö minun pyytää häneltä? Rukoilla; älä vie henkeäni, meillä on kaksi lasta, he eivät pärjää ilman minua, he tarvitsevat äidin.

Ei tämä näin mene. Siitä mies vasta olisikin mielissään ja saisi intoa väkivallantekoihinsa.

Karistan moiset ennakkoluulot tyhjänpäiväisinä ja kaukaa haettuina mielestäni, vaikka tiedän, että mies pelkää avioeroa ja vähäisten tavaroiden menetystä. Tekeekö hän sen mustasukkaisuuttaan, kun kerroin haluavani miehen, jota rakastan. Tietääkö Kaapo, että rakkauteni haave ei ole hän. En minäkään haaveilemani rakkauden kohdetta tiedä, mutta minä vain ajattelen ja analysoin, vaikka ei pitäisi.

Tahtomattani mietin veitsikurkulla tapahtumia ja huomaan, että se ajoittui suureen elämän muutokseen, Minervan syntymiseen ja Kaapon isäksi tulemiseen. Mitä suurta nyt on tapahtumassa ja kenelle. Mietin kuumeisesti, mutta en keksi ja alan uskoa, että mies on muuttunut tai on muuttumassa. Mutta, onko nämä sittenkin heikkoja signaaleja, joiden pitäisi päräyttää hälytyskellot soimaan. Tai, onko nämä heikkoja signaaleja paremmasta tulevasta. Tämän ratkaisemiseksi heikkojen signaalien lukutaitoni ei riitä, vaikka välillä kummeksun ”muuttuneen” miehen ilmettä minua katsoessaan. Se on tappajailme, mutta kenelle tai mihin se on tarkoitettu.

Kaapo on innoissaan. Hän puhuu retkestä harva se päivä. On huhtikuun 22. Minun syntymäpäivä. Mies muistaa päivän ensimmäistä kertaa koskaan. Ei mies lahjoja osta eikä syntymäpäiväjuhlia järjestä, mutta juuri, kun olen taipuvainen uskomaan miehen muutokseen, hän puhuu taas retkestä ja vaatii rahaa sitä varten. Uskoni muuttuneeseen mieheen horjahtaa epäuskon puolelle. Tulee kuun loppu ja Kaapon syntymäpäivä. Retkisuunnitelmat kiihtyvät. Eräänä aamuna ollessamme neljästään aamupalalla. Kaapo on syvissä ajatuksissa.

– Sen minä teen, hän sanoo poissaolevasti.

– Minkä sinä teet?

– Mitä? Minäkö? mies kysyy säpsähtäen ja laskee lusikan kädestään, kynsii sääriään kaksin käsin, vilkaisee lapsia ja jää tuijottamaan minua.

Kaapo on sanonut ajatuksensa vahingossa ääneen. Mies on täysin keskittynyt suunnitelmaansa, hän on suunnitelmansa flow-tilassa, eikä näe eikä kuule mitään muuta, aivan, kuin silloin, kun hän piti veistä kurkullani, mies elää murhaa minussa, siinä hetkessä viisi vuotta sitten, heikot signaalit sanovat, että jotakin on tapahtumassa, mutta en osaa tulkita niitä sen paremmin, sen osaan, että signaalit ovat hyvin ristiriitaisia.

Heikot signaalit sanovat pahaa, ne muistuttavat siitä, mitä mies on usein sanonut: sinä katoat ja kukaan ei kaipa sinua, kaikkihan sen tietävät, että sinä häivyt, kuten eräs sinun sukulainen, niin hän on sanonut monesti, menneisyyden tapahtumilla on kerrottavaa, ne kertovat millainen mies on, hän on väkivallan muotoja muuttava psykopaatti ja patologinen valehtelija, mutta pahojen ajatusten ja epäluulojen kanssa rinnan tiedostamaton sisimpäni elää fantasiaa onnellisuudesta ja torjutuista tunteista, onko meillä vielä mahdollisuus?

Kaapo on oma-aloitteinen. Hän kysyy anopilta, että voivatko lapset olla anopilla pari päivää. Anoppi suostuu oitis. Lastenhoitoasiat ovat tähän asti olleet minut tehtävänä. Mies ei ole niihin kajonnut. Mutta nyt, kun hän on muuttunut mies, niin...

Pidän töistä ylityövapaita ja retkelle varustaudutaan huolella. On teltta, yöpymisvarusteet ja eväät. On jääkaira ja pilkkivälineet, sillä järvet ovat vielä paksussa jäässä vaikka kesä tekee tuloaan. Rannoilla voi olla sulaa. Metsässä on vielä lunta. Pohjoisessa, jonne olemme menossa, siellä sitä on vielä paikoin paksuina hankina.

Menemme anoppilaan.

Lapset alkavat heti taloksi.

He ovat mielellään mummolassa. Se tietää heille lähes vapaata television katselua ja Mikolle kahvinjuontia, joita kotona ei ole.

Kaapo kertoo, että olemme menossa retkelle. Sinne on matkaa 70 kilometriä ja olemme siellä pari kolme päivää. Mies ei kerro, että erämaapaikka on kolmenkymmenen kilometrin päässä asutuksesta. Niistä kahdesta talosta, jotka sillä alueella on. Ei hänen tarvitse kertoa, sillä anoppi ja appiukko tietävät paikan suurin piirtein, vaikka eivät ole siellä milloinkaan käyneet. Sen tiedän myös minä, ja sen, että metsäautotieltä sinne on matkaa 25 kilometriä. Siihen loppuu tie ja alkaa tietön taival.

Ihmettelen miksi mies kertoo sijainnin niin tarkasti ja jo ainakin kolmannen kerran. Tavallisesti hän ei kerro minne on menossa. Kaapo vilkuilee kelloa.

– Nyt on kiire, hän sanoo. – Pitää mennä ensin kotiin hakemaan tavarat.

Anoppi on kummallisen näköinen.

– Miksi pitää palata kotiin, vaikka tästä sinne, minne olette menossa, on matkaa 40 km vähemmän, hän sanoo. – Turha lähteä ihan eri suuntaan ensin ja Mia...

Anopin kysymys ja ihmettely jää vaille vastausta. Anoppi katsoo minua pitkään ja kummallisesti, aivan kuin olisi sanomaisillaan jotakin, mutta ei sano, vaan katsoo lapsia.

Kaapolla on polte. Hän on kiihkeässä mielentilassa. Mies toimii suunnitelmallisesti. Hän on taas elämänsä virrassa – flow-tilassa. Huomaan, että varustus ei täsmää suunnitelman kanssa. Autolla kohteeseen ei pääse. Autolla pääsee 25 kilometrin päähän retkipaikasta.

– Miten me sinne menemme? kysyn.

– Minne? Kaapo kysyy.

- No, sinne minne olemme menossa.
- Okkelilla tienvarresta, Kaapo sanoo ja on kärsimätön.
- Minkä tien varresta.
- No sen yhden metsäautotien.
- Sinä se kyllä tiedät niitten teitten nimet hyvin tarkkaan, anoppi sanoo ja on kuin etiäisen nähnyt.

Lapsille sanotaan hei, heit ja nousemme autoon. Ensin ajamme anoppilan pikkutietä päätielle. Se on kilometrin matka. Juuri kun olemme kääntymässä anoppilan tieltä päätielle, niin pöllirekka ajaa ohitse ja kuormasta lentää kaksi tukkia tielle.

Säikähdän ja niin tekee myös Kaapo.

- Pysähdy, sanon.
- Miksi?
- Nuo tukit pitää siirtää tieltä pois, sanon.
- Ne voi kiertää, Kaapo sanoo ja ajaa eteenpäin.

Matka jatkuu omituisissa tunnelmissa. Viiden kilometrin ajomatkan jälkeen Kaapo pysäyttää auton yhtäkkiä Korpivaararotkon reunalla olevaa kaidetta vastaan vinoon niin, että minun puoleinen etupuskuri lähes koskettaa kaidetta ja minun olisi astuttava rotkon reunalle ja käveltävä miestä kohti, jos menen ulos siltä puolelta, jossa istun.

Samalla, kun Kaapo pysäyttää auton hän vetäisee käsijarrun päälle, hyppää ulos autosta ja juoksee takakontille.

- Se on nyt sitten sinun loppusi perkele, Kaapo sanoo julman päättäväisesti ja sieppaa auton takakontista ladatun kiväärin.

Kaapo nostaa kiväärin nopeasti minua kohti. Sen ennätän nähdä vasemmasta silmäkulmasta, kun syöksyn keskelle ajorataa hyökättyäni ulos kuskinpuoleisesta ovesta, kuten Kaapo. Kaksi enkeliautoa tulee samaan aikaan etelästä. Juoksen niiden välistä tien yli. Molemmat autot tööttäävät ja takimmainen kuin viimeistä varotuskertaa tiellä koikkelehtivalle porolle ennen rysäystä. Enkeliautoja siksi, että sattuiivat tulemaan minun kohtalonhetkellä tälle paikalle. Pelastivat minut. Toistaiseksi. Kaapo ei pääse ampumaan eikä samalla sekunnilla perääni. Ei onneksi pääse heti perääni, mutta tulee varmasti ja kosta vielä pakenemisenkin ennen murhaa. Tulee vielä kolmas enkeliauto pohjoisesta. Sekin tööttää, sillä tappaja on pysäköinyt auton kahden keltaisen viivan kohdalle mutkaan rotkon reunalle.

Onneksi Kaapo on laskelmoinut väärin. Mies laskelmoi, että tiellä ei ole muita liikkujia, koska turistiaika ei ole vielä. Siksi miehellä oli kiire, etteivät työstä pääsevät ennätä tien päälle. Hän laskelmoi, että minä yritän ulos hanttimiehen puoleisesta ovesta. Ovesta joka ei juuri aukene, sillä se on kaidetta vastaan ja hän luuli, että kävelen suoraan tähtäinristikkoon, ja hänen tarvitsee vain painaa liipaisimesta, pukata minut rotkoon ja käydä yöllä piilottamassa ruumis, mutta hänellä meni muutama sekunti tajutakseen, että olenkin auton toisella puolella ja juoksemassa tien yli.

Onneksi varuillaan olo sai minut reagoimaan ja pakomoodi oli salamana päällä. Varuillaan olo ja pakomoodi ovat minulla intuitiota ja pääsen pakoon tilanteesta. Pakenen metsään henkeni edestä. Metsään siksi, että muuta mahdollisuutta ei ole, jos haluan elää. Toinen mahdollisuus oli astua suoraan kuolemaan – sitä en tee missään tapauksessa.

Tiedän kokemuksesta, että mies ei saa minua juoksemalla kiinni – uuvuttamalla kyllä. Juoksen suoraan pois päin tieltä ja sitten on käännettävä joko oikealle tai vasemmalle, sillä edessä on jyrkkä ja pitkä

mäenharjanne ja sille näyttämölle en lähde, mutta tunnen olevani kuin idiootti peilialissa; näkyväni kaikkialla. Palautan nopeasti mieleeni maastot ja pikkutiet sekä asumukset oikealla ja vasemmalla.

Valitsen vasemman.

Vasemman siksi, että oikeaa en voi valita, koska kilometrin päässä järvi ja tie ovat niin lähekkäin, että niiden väliin jää vain kapea ja korkea mäki. Kaapo pystyy ampumaan minut tieltä käsin.

Kaapon pääsuunnitelma on epäonnistunut. Nyt mies metsästää minua kiväärillä – kuin saaliseläintä. Olen juossut ja piileksinyt metsässä useita tunteja. On alkukesän iltapäivä tai oikeastaan kevättä tämä vielä on. Metsä tuntuu riisutulta. Metsä on harvakasvuista mäntyä ja lehdetöntä lehtipuuta. Aluskasvillisuus on lumen alta paljastunutta puolukan lehtiä ja variksenmarjan varpuja sekä jäkälää. Ne eivät anna näkösuojaa. Lunta metsässä on ohuina laikkuina ja paksuina kerroksina metsäauto- ja moottorikelkkateillä. Varon jättämästä jälkiä lumelle.

Olen tilanteessa, jossa en enää uskalla liikkua. Juostessani risut rasahtelevat kumisaappaitteni alla liian kovaa ja en tiedä minne mennä. Katson taivaalle ja näen taivasta kohti kurkottelevat harvaokaiset rungot, jotka näyttävät lähentyvän toisiaan latvojen kohdalla.

Nyt iskee paniikki.

Pelkään juoksevani suoraan metsästyksestä nauttivan murhaajan kiväärinpiippuun, sillä mies tuntee alueen kuin omat taskunsa. Alue on hänen lapsuudenkotinsa lähimaastoa. Mies on voinut palata autolle, kun huomasi, ettei tavoita minua pyssyn kanssa juosten. Hän on voinut ajaa edelleni ja lähemmäksi kahden järven väliin jäävä kapeaa kannasta, josta arvelee minun yrittävän päästä lähelle asumuksia. Lasten luo. Minulla ei ole mitään käsitystä onko Kaapo edessäni vai takanani tai toisella sivullani, mutta kummalla? Jos menen eteenpäin, niin minun on ylitettävä reilun kahden metrin levyinen paksun lumen peittämä kelkkatie. Kelkkatien johtaa taloon, jonka isäntä puhutteli minua perkeleeksi. Jos menen siihen suuntaan, niin koirat alkavat haukkua ja paljastavat sijaintini. En voi kiertää kelkkatietä. Minun on mentävä sen yli. Pelkään, että Kaapo on jo saartanut minut. Täriseä pelosta ja uupumuksesta. Käytä järkeä, sanon itselleni. Katselen nopeasti ympärilleni. En näe Kaapoa. Teen nopeasti kaksi harhautusta ja piiloudun. En enää olla piilopaikassani kuin pienen hetken. Minuutin. En sitäkään. En tosin katso kelloa.

Olipa täpärällä, enätän ajatella ja samassa näen Kaapon tulevan kuin hiipivä kuolema tienvarsipajukosta tupakan savuverho ympärillään, juuri sieltä mihin olin menossa. Onneksi en juossut enää, vaan pysähdyin ja piilouduin.

Mies vetää tupakkaa.

Tulee yhä lähemmäksi.

Haistan tupakin savun.

Hengitykseni kiihtyy ja tuntuu salpautuvan kurkkuun. Pakomoodi iskee, vaikka pitää pysyä piilossa. Hoen mielessäni; älä liiku. Pysy paikallasi.

Malttia.

Hengitä syvään.

Jos mies näkee minut ja alkaa ampumaan huudan apua niin lujaa kuin voin. Ohjeet itselleni ovat intuition ja järjen ääntä mielessäni. Kaapo on noin kahdenkymmenen metrin päässä minusta. Teeskenteleekö hän, ettei ole huomannut minua ja niin pääsee lähelleni.

Mies vetää tupakkiaan ja tarkkailee maastoa. Potkaisee kohollaan olevan risun ja lähestyy minua.

Tuijotan häntä kuin lähestyvää pyöveliä.

Pelottaa katsoa.

Pidätän hengitystä.

Kaapo on niin lähellä, että kuulen tupakin imemisen. Tällä kertaa tupakin vetämisestä on hyötyä minulle, sillä se häiritsee miehen tarkkaavaisuutta.

Nyt Kaapo nostaa kaulassa roikkuvan kiikarin silmillensä ja etsii. Katsoo kiikarilla lumisen moottorikelkkatien eteläistä puolta noin 180 asteen sektorilta.

Sydän hakkaa vimmatusti.

Pidätän hengitystä, ettei se vain kuule.

Kaapo ei löydä etsimäänsä ja laskee kiikarin roikkumaan kaulaansa ja alkaa etsimään jälkiäni maasta. Mies ei aavista, että olen näin lähellä. Hän kävelee kelkkatien reunaa – ei astu lumelle. Yhtä äkkiä mies valpastuu. Kehoni tekee tahdottoman nytkähdyksen. Mitä nyt? Nytkö se... Tuijotan miestä ja vedän henkeä. Hän on nähnyt jäljet ja tutkii niitä. Herran tähden.

Hoksaako mies harhautuksen?

Kaapo vetäisee sätkä tupakkaansa ja heittää palavan natsan varvikkoon. Sylkee maahan ja ottaa olalta ladatun kiväärin käsiinsä. Hän vainuaa, että olen lähellä. Olen valmiina syöksymään piilostani ja säntäämään juoksuun kohti maantietä. Muistutan itseäni: muista juosta mutkitellen, ettei hullu osu.

Veri kohisee päässäni – mitä se nyt tekee? Mies ottaa ladatusta kivääristä varmistimen pois ja katsoo suuntaan, johon jäljet johtavat. Ne ovat minun kenkäni jäljet; Nokian tuohen värinen kumisaapas, koko 36. Jäljet menevät yli parimetriä leveään lumipeitteisen moottorikelkkatien ja niiden suunta näyttää kulkevan loivaan ylämäkeen ja sitten kummun taakse. Kaapo päättelee jäljistä mihin suuntaan olen mennyt, missä olen ja miten saada minut ampumaetäisyydelle. Nyt Kaapo pitelee kivääriä kahdella kädellä. Sormi on liipaisemalla – minun varten. Hän haluaa suunnata tähtäinristikon otsaani ja sitten... Olen niin jännittynyt, että tunnen jäykistyväni paikalleni ja katselevani sivusta omaa murhaani. Kuulen sydämeni jyskytyksen. Se hakkaa vimmatusti.

Pyörrytkö minä? En voi, sillä se tietää loppuani.

Itsesuojeluvaistoni sanoo: Terästäydy. Ole valppaana. Et voi kuolla, sillä silloin lapset jäävät mielipuolen kynsiin. Pyssyn piippu osoittaa jälkien näyttämään suuntaan. Rauhoitan itseäni suuntaamalla ajatukset näkymättömiin voimiin: Jumalani, sinä maan ja taivaan: älä anna sen kääntyä. Mies on valppaana ja valmis ampumaan. Hän kävelee hiipimällä jälkien osoittamaan suuntaan.

Pieni helpotuksen huokaus.

Menikö hän minun virittämään harha-ansaan? Kysyn sitä hiljaa itseltäni. Kyllä meni, sillä suunta johon Kaapo on nyt väijymässä, on 180 astetta eri suuntaan kohdasta, missä minä piileksin. Ennen piiloutumista tein lumiselle moottorikelkka tielle harhautusjäljet – kävelemällä lumisen moottorikelkkatien yli takaperin. Toiseksi, ennen piiloutumista käänsin nopeasti sinisen takkini nurinpäin, jolloin musta takinvuori suojasi minua, sillä mies etsii sinistä. Odotan, että pahin tärinä lakkaa jaloissa ja varmistan, että Kaapo menee juuri siihen suuntaan johon hänen haluankin menevän ja tarpeeksi kauas. Luulen, että onnistuin pelastamaan henkeni ja saan voimia aivan kuin voittajana maaliin tullut, vaikka uupunut ja kauhistunut olenkin. Heti kun mies häipyy kummun taakse – ja vielä hetki, niin juoksen lähimpään taloon – anoppilaan, sillä tiedän anopin olevan kotona. Jos anoppi ei olisi kotona, en minä sinne uskaltaisi mennä. Toki minä emmin kuitenkin. Appiukkoon en luota. Lähestyn taloa varoen.

Meidän auto ei ole pihassa. Uskallan mennä.

Olen shokissa.

En tajua tilanteen vakavuutta. Mielessäni pyörii Kaapon sanat ja auto rotkon reunalla, ja minua osoittava kiväärin piippu. Kuulen autojen jarrujen kirsunnan itsestäni, ne palastavat enkeliautot. Tietämättänne pelastitte henkeni. Kiitos teille. Olen järkyttynyt, kun tajuan, että Kaapo on suunnitellut murhaa jo kauan aikaa, ja nyt päättänyt murhata minut ampumalla – rotkon reunalla. Sama paikka, johon mies viimeksi viikko sitten pysäköi auton. Houkutteli minut ulos autosta maisemia katselemaa. Meni aivan rotkon reunalle ja odotti myös minun tulevan. En mennyt lähellekään rotkon reunaa, sillä järki sanoi; älä mene. Pelkäsin miestä etenkin siinä rotkon reunalla. Mies on suunnitellut, kuinka saada minut rotkon reunalle, ja sitten pam! Ihmettelen, että miten ihmeessä hullumies aikoi murhata minut jo ennen retkivarustusten hakua. Ennen retkeä.

Onko miehen armeijakaveri mukana juonessa? Ovatko he yhdessä suunnitelleet murhani, tai sen raakalaiskaverin kanssa? Tai, jos mies käytti jompaakumpaa kaveria hyväkseen näiden tietämättä. Ei kertonut minusta mitään, vain sen, että hän ja kaveri ovat lähdössä retkelle ja siinä ohimennen matkan varrella hirviöroisto murhaa minut. Kenen kanssa hän oikeasti oli retkelle lähdössä? Vai oliko lähdössä ollenkaan, vaan menossa tunturihotelliin minulta kiristämällä rahoilla, sillä siellä on nyt alehinnat kun ei ole turisteja tähän aikaan vuodesta.

Mennessäni anoppilaan kumpikaan heistä; ei anoppi eikä appiukko kysy, miksi tulin takaisin muutaman tunnin kuluttua, vaikka lähdimme kolmen päivän reissulle. He todennäköisesti tietävät mitä on tapahtunut. Ainakin osittain. Mutta mitä kaikkea he tietävät, se jää salaisuudeksi. Kun menen anoppilaan, menen lasten lähelle. Lapset piirtävät. Istun sohvalle. En puhu mitään. Kukaan ei puhu mitään, vaikka tärisen ja ole shokissa. Pois tolaltani. Olemme lasten kanssa anoppilassa vielä pari tuntia.

Kaapo tulee entiseen kotiinsa. On kuin mitään normaalista poikkeavaa ei olisi tapahtunut. Niin on anoppi ja appiukkokin ja lapset. Niin olen minäkin ulkoisesti nähtynä. Lähdemme kotiin. Ajamme murharotkon ohi. Katson rotkoon, sitten nopeasti tielle ja lapsia takapenkillä. Onneksi olen elossa. Minun on kairattava itseni takaisin elämään. On pakko. Olen kuin mitään ei olisi tapahtunut. Käänän tuulilasin päällä olevan aurinkovarjon ja katson peiliin. Peilissä on tuttu kuva: Ilmeetön ja kasvoton Mia Marionetti. Yritän muuttaa ilmettäni ja katson takapenkille.

Ajamme kohti kotiin, kuin mitään normaalista perhe-elämästä poikkeavaa ei olisi tapahtunut. Lapsilla ei ole aavistustakaan, että vain muutama tunti sitten mielipuolinen isä yritti murhata äidin ja epäonnistuttuaan metsästi häntä useita tunteja tuossa tien vasemmalla puolella. Ja, jos olisi saanut tähtäimeen, olisi ampunut äidin ja yöllä olisi sitten kätkenyt äidin ruumiin ikiajoiksi. Sitten Kaapo olisi kertonut lapsille ”emännän” kadonneen ja että se jätti teidät, kuten sen AA-sisar oman lapsensa. Sitten mies olisi alkanut välittömästi taluttamaan uutta uhria ja varustajaa väkivallan piilopirttiin.

Koskaan en kerro Kaapolle miten lähellä hän oli minua. En kerro pelosta. Harhautuksista. En leuhki selviytymiselläni vaarallisen roiston kynsistä. En kerro siksi, että hän ei saa tilaisuutta oppia virheistään. Asiasta ei puhuta koskaan mitään, aivan samalla tavalla, kuin ei puhuta muistakaan väkivaltateoista. Turhaahan kertominen on. Jos olisin kertonut heidän poikansa tekemästä murhayrityksestä anopille tai appiukolle, niin ruskeakauluspsykopaatti olisi kiistänyt jyrkästi ja sanoisi minun valehtelevan, ja ei ole vaikea arvata, että kumpaa poikaansa pelkäävät vanhemmat olisivat uskovinaan; minua vai Kaapoa.

## NELJÄS LUKU

### RAJAT MURTUVAT

Rikoksesta seuraa rangaistus, mutta Kaapon kohdalla on loppumassa jo 20:s lähisuhdeväkivallan tuotantokausi tässä samassa ja monessa muussa rikospaikassa ilman minkäänlaista rangaistusta.

Voi pyhä jysäys sentään, manailen tajutessani oman typeryyteni. Kaapon 20:s tuotantokausihan tarkoittaa minun kohdalla sitä, että se on myös minulle 20:s tuotantokausi pahan ruokkijana. Hänen uhrinaan. Miksi ihmeessä jatkaisin tätä, sillä en unohda, että olen ollut sokea, kuuro – vailla mitään aisteja sietääkseni tätä elämää.

Sama meno tulee jatkumaan hamaan tulevaisuuteen, jos pysyn hengissä. Mies ei ole kotiuskottava millään muotoa. Ei edes ilman rikoksia, sillä hän pitää perhettään, sukulaisiaan ja lähipiiriä jännityksestä varpaisillaan arvaamattomuudellaan. Hän ei ole välittänyt tulkita lapsia, minua ja muita läheisiä millään muulla tavalla, kuin hyväksikäyttämällä ja jakamalla ihmiset ja eläimet joko häntä hyödyttäviin ja hänen vihaamiin. On kiusallista, että luottamuspuola ja vieroksunta eivät rajoitu pelkästään kotioloihin, vaan se on tiedossa myös laajemmalla ympäristössä.

Hän ei ole muuttanut tapojaan, eikä tule muuttumaan. Tarpeeksi suuri muutos on miltei mahdoton hänen kohdallaan, sillä hänen pitäisi syntyä uudelleen ja aloittaa puhtaalta pöydältä. Hän on tehnyt niin paljon pahaa ja niin kauan, että hän pystyy lisäämään helposti väkivaltaa ottamalla uusia keinoja hyväksi kokemansa lisäksi. Paluuta ole. Hän on tehnyt pahaa jo ennen minua, ja vaikka en olisi hänen kuvioissaan, hän tulee jatkumaan, mutta murtuihan se Berliinin muurikin, vain yhdessä yössä. Televisiossa puhutaan Nato-optiosta varovaiseen sävyyn. Ilmestyy puolestapuhujia ja vastustajia. Joidenkin mielestä ei kannata herättää nukkuvaa karhua. Minulla ei ole juuri mielipidettä, sillä oma pelkoni ja siitä poispääsy vievät energiani.

Nyt olen päättänyt keskittyä itseeni, joten en seuraa miehen mielentiloja, heikkoja signaaleja enää niin tarkasti. Istun sohvalla ja katson pankin laittamaa karhukirjettä. Ihmettelen, miksei Kaapo ole polttanut sitä, kuten aikaisemmat laskut ja karhukirjeet.

– Lähdetään Norjaan. Ollaan yötä teltassa, Kaapo sanoo ja tulee eteeni seisomaan omistajan elkein.

Saan sätkyn.

– Norjaan, parahdan. – Mitä me siellä?

– Ollaan pari-kolme yötä?

– Milloin, kysyn ja nousen sohvalta.

– Huomenna. Ajetaan Näätämon kautta, Kaapo sanoo ja tönäisee minut sohvalle takaisin jääden seisomaan eteeni tulpaksi, niin lähelle, että on voi nousta. Istun taas sohvalla ja alan huolestua. Yritän saada etäisyyttä nojautumalla taaksepäin ja vaistomaisesti vilkaisen ulko-ovelle. Kaapo tekee saman, vilkaisee ovelle.

– Se on takalukossa, hän sanoo, oikaisee ryhtiään ja nostaa jalkansa polvieni väliin.

Tunnen, kuinka hengitykseni tihennee. Yritän tasaannuttaa hengitystä normaaliksi. Vilkaisen miehen kasvoja, vaikka en halua. Naama on happamalla, hän tuijottaa minua ja juolukan värinen suu on viivana edessäni. Yhtäkkiä naama on mullikalla ja siitä tiedän...

- Näätämön, miksi juuri sen jänkämaan, jossa ei ole kuin muutama kiviröykkiö nähtävänä. Ei edes asukkaita, sanon ja yritän vaikuttaa rennolta. – Onhan siellä se lohikoski. Ne putoukset ja...
- On, on, ja muuta ei sitten olekaan.

Pahat aavistukset ovat jo hyvässä vauhdissa. Mietin, minkähän mielihyvänäytelmän – menetelmän mies on päättänyt toteuttaa minulle ”helvettiin meno kyydiksi” tällä kertaa? Joko heti alkumatkasta aikoo upottaa minut jänkämaahan? Sitten näen mielessäni ison ja vuolaan kosken, jossa lohjet hyppivät ylävirtaan. Se on todennäköisin ja helpoin, sillä minähän saatan ”horjahtaa” ja pudota koskeen, ja sitten huuhtoudun mereen. Niin hän varmaan on laskelmoinut. Toisaalta Norjan jyrkät vuorensinämät, joita pitkin tiet kiemurtelevat on varmasti yhtenä vaihtoehtona. Tämä vaihtoehto ei liene hänen mielestä paras, sillä ei edes Kaapo ole voinut välttää puheilta, joiden mukaan Natomaa Norja on porannut ja räjäyttänyt vuorensinämiin hyllyjä, joihin sanotaan asennetun kameroita ja tien tukkivia pudotettavia kivilohkareita suojaamaan itänaapurin vihollisuuksia.

Puuskahdan ajatuksilleni ja vannon itselleni, että en ole enää niin sinisilmäinen, että lähdän murhaajan matkaan ja näin avustaisin omaa murhaani. Nyt on keksittävä hyvä veruke. Jos sanon, että en lähde hän kostaa. Hän vainoo, niin että en saa nukkua, enkä hetken rauhaa valveilla.

- Mietitään, sanon ja mietin kuumeisesti. Samalla tyrkkään Kaapon jalan pois polvieni välistä ja nousen sohvastä väkisin. Mies siirtyy taaksepäin.

En keksi mitään ja jotakin aikaa saadakseni käärin, taas kerran koirien, joita on taas ilmaantunut meille kuin tyhjästä, ulostepaikkana käyttämät olohuoneen valkoiset matot rullalle ja heitän ne varaston päädyssä olevaan katokseen. Päätän, että en pese niitä enää yhtään kertaa, enkä osta uusia.

Kaapo ei jätä rauhaan vaan vaatii lähtöä ja huomaa, että hän pakkailee reppuaan.

Tovin kuluttua katson tyhjyyteen ja sitten näen vain pienen pyöreän aukon ja puolikkaan Kaapon naaman. Onko se loppuelämäni kuva – ikuisuuden julistus, vaiko ohimenevä värisevä sahalaitakuvio yläkulmassa? En keksi hyvää syytä kieltäytyä, mutta kehoni keksi. Yhtäkkiä olen kovassa migreenikohtauksessa.

Migreenistä selvittyäni miehellä on kova menovietti. Hän patistaa minua kanssaan metsään retkelle. Kun kieltäydyn, hän yrittää pakottaa minut kanssaan järvelle. Kun en lähde, niin hän keksii aivan muunlaisen houkutuskeinon. Hän ehdottaa, että lähdetään Rovaniemelle. Tajuan, että 330 kilometriä ja se edestakaisin on matka ja aika, jota Kaapo tarvitsee. Sanon, että en lähde ja pelkään, mitä tulee seuraavaksi.

Fyysisen väkivallan lisäksi olen huolissani perheemme taloudellisesta tilanteesta. Perheemme elanto on tiukassa, sillä Kaapolla ei ole tuloja ja velkaa hän ei saa – onneksi ei saa. Yritän suunnitella tulevaa, mutta tukalalta näyttää.

Heti tilaisuuden tullen palaan uudelleen työhaastatteluasiani pariin todistaakseni itselleni mitä en enää halua. Palaan myös siksi, että haluan elää lasten ja minun elämän muistoissa vielä hetken. Haluan myös huomata konkreettisesti, olenko tehnyt lasteni eteen riittävästi, vaikka tajuan, että teenpä miten paljon tahansa, niin aina löytyy jotakin, jonka olisi voinut tehdä paremmin ja enemmän. Onko jotakin parannettavaa, ja mitä sellaista teen, josta Kaapo hyötyy kohtuuttomasti, ja jota en halua tehdä enää hänen eteensä.

Huomaan, että ensimmäisen työhaastattelupaperin olen tehnyt lasten aloittaessa koulun. Siitä on aikaa toistakymmentä vuotta hyvän matkaa.

Alankin tutkailla, miten olen muuttunut? Tärkein muutos on uusi motivaatio Kaaposta vapautumiseksi ja uusi suhtautuminen miehen kiristykseen ja uhkailuun. Kun mies rötöksistä kiinnijäätyään nostaa lasten kuvan kasvojeni eteen, niin lasten sijaan ajattelen metaforaani: kun aika on ja omaa mahdollisuuttani päästä Kaaposta vapaaksi. En anna hänen enää ratsastaa lasten kannuksilla.

Jos menisin työhaastatteluun nyt ja työnantaja kehottaisi minua kertomaan viimeisen kymmenen vuoden tekemisiäni, niin kertoisinko, että lasten hyvinvoinnin perusasiat eivät ole muuttuneet minun tekemisen osalta, muuten kuin, että lapset ovat saaneet peruskouluaikanaan koulun tarjoaman yhden aterian päivässä. Lasten kouluun lähdettyä olen valmistanut 44 aterialla viikossa. Se on 2288 aterialla vuodessa ja 20 592 aterialla yhdeksässä vuodessa. Kouluikään mennessä tehdyt ateriat 20 384 ja koulunkäyntiaikana tehdyt ateriat ovat yhteensä 40 976 aterialla.

Lukioajan he ovat asuneet asuntolassa ja vain viikonloput ja loma-ajat kotona. Lapsille rakkaudella valmistettu, hyvä, terveellinen ja säännöllinen ja varmasti toteutuva ruoka on yksi, ehkä tavanomaisin ja parhaiten osaamani rakkauden osoitus. Tämä on vasta yksi, joskin tärkeä osa äidin työtä. Lähes ainoa, jonka voi määrällisesti laskea. Määrällisesti laskemalla en pääse pidemmälle ja siksi otankin kotipsykologian käyttööni.

Äidin työn arvoa ei voi mitata määrällisesti tai rahassa, vaan rakkauden arvo lapsia kohtaan. Tuki ja turva. Pyyteetön huolenpito. Luottamus. Se on lasten mahdollisuus hyvään elämään, hyvään itsetuntoon, hyvinvointiin, optimistiseen ajatteluun ja tavoitteelliseen elämään. Työn määrää ja sen tärkeyttä ei tule ajateltua. Se vain tapahtuu päivä toisensa jälkeen. Lapset eivät osaa ajatella, että olenpa minä kuinka tottelematon tahansa, jopa paha, niin aina on olemassa yksi joka rakastaa häntä pyyteettä. Haluaa parastasi. Tekee kaikkensa vuoksesi. Se on oma äiti.

Olen 40 vuotias ja lapset ovat saavuttaneet lukion oppimäärän hyvällä menestyksellä. Pikkuisistani on tullut nuoria aikuisia. Lapsille koulunkäynti on ollut helppoa. He ovat saaneet kiitettäviä kouluarvosanoja. Lapset vaativat jo yläasteella ollessaan, että maksan heille kymppin jokaisesta kymppin kokeesta. Isältä he eivät vaadi. Suurin osa koearvosanoista on kymppejä. Voi miten ylpeä – niin että, jos en vähän pidättelee, niin halkean ja kiitollinen olen lapsistani.

Mikä on minun saavutukseni? En ajattele, että piina oli sen arvoista, vaan ihmettelen, miten selvisin.

Olen yhä elossa.

Olen kasvattanut kaksi lukion oppimäärän saavuttanutta lasta aikuiseksi väkivaltaisissa olosuhteissa – eläessäni tappotuomiolla. Osa kasvatustyöstä on vielä sinettiä vailla. Sinettiä vailla siten, että lasten tulee selviytyä kodin ulkopuolella, maailmassa. Ollakseen onnellisia heidän tulee osata tulkita ympäristöään ja tehdä sitä mitä he haluavat. Heidän täytyy ottaa vastuuta omasta elämästä entistä paremmin, tehdä tulevaisuutta jo tänä päivänä. Minun on kannustettava heitä entistä enemmän ja oltava esimerkkinä. Minun on näytettävä tietä parempaan elämään, mutta lapset eivät ole nähneet toisiaan kunnioittavien ja rakastavien vanhempien mallia. Ei hellyydenosoituksia, ei keskinäisiä hymyjä, ei rakastavia sanoja. Ei niitä hetkiä, joissa vanhempien minuudet kohtaavat. He ovat nähneet liian leveän kuilun vanhempiensa välillä. He ovat nähneet, että isä ei puhu äidille totta. He ovat nähneet muusta maailmasta irrallaan olevan isän, joka luulee, että hän yksin määrää mitä tällä planeetalla tehdään. He ovat nähneet seisaallaan syövän ja ovea katselevan äidin, joka kokeilee silloin tällöin, että mahtuuko hän pakenemaan kapeista tuuletusikkunoista. Kenties he ovat aistineet pelon ja varmasti monta kertaa lähellä hermoromahdusta suorittavan äidin. He ovat kuulleet, kuinka äiti kertoo, me olemme tehneet, vaikka kukaan heistä kolmesta, ei Minerva, Mikko eikä isä ole häntä auttanut. He ovat saaneet kokea, että perhe-elämä on vain määrääjän kestävä projekti, jossa toimii vahvimman ja röyhkeimmän laki. Lapset eivät ole kuulleet kummankaan vanhemmista sanovan toisilleen: minä rakastan sinua. He eivät ole nähneet kertaakaan Kaapon tekevän jotakin minun puolesta tai minun eteen, vaan aina niin, että minä teen. He ovat oppineet pitämään sitä päivän selvänä asiana.

Ei äidillä ole sinettiä kasvatustyölle ja rakkaudelle, se on elinikäistä. Äidin rakkaus on sinetti sinussa. Sitä ei murra kukaan eikä mikään. Mieltäni kuitenkin askarruttaa, että olenko tehnyt oikein vai väärin, kun olen salaillut ja en ole kertonut lapsille Kaapon väkivallasta, kulissi-isästä ja kulissi avioliitosta. Olisiko heillä ollut oikeus tietää, mutta en halunnut kuormittaa lapsia ylimääräisellä lähisuhdeväkivallan taakalla, sillä heidän

tärkeänä tehtävänä on kasvattaa henkistä pääomaa itseään varten, omaa elämää varten, ja siinä he ovat onnistuneet.

Se ei tule ahaa-elämyksenä. Se tulee kuin ukkonen. Ensin jyrähtelee kaukana varoittavasti. Sitten välähtää tajunnassani. Sitten tietoisuus iskee kuin salama, josta minun pitää toipua. Tajuan, että olen elänyt koko perhe-elämäni aivan väärässä uskossa. Kenen takia olen tehnyt kaiken voitavani ja paljon sitä enemmän. Eivätkö lapset olekaan...

Eivät he ole, vaan se olen minä itse.

Minun pakkomielteeni.

Niitä on kolme. Vanhin on hyljätyn lapsen leima ja sitä seurannut väkivaltaisen miehen aiheuttama jatkuva pelko ja epävarmuus – avioliiton piina. Kolmas on lujasta tahdonvoimastani johtuva tarve olla kolmen ihmisen veroinen – korjata isän, Kaapon ja omia virheitäni.

Tovin poissaolleet painajaisunet palasivat. Oli myrskyinen yö ja sähköt olivat taas poikki. Oli pimeää ja kylmä. Punaisia liekkejä oli joka puolella. Aamun sarastaessa näky oli kammottava. Se oli mahdoton. Talot oivat sortuneet ja ne paloivat. Tiet oli pommitettu ammottaviksi kraatereiksi ja puut kadonneet. Pahantekijät olivat häipyneet, mutta heidät tiedettiin venäläisiksi. Sitten satoi lunta ja kummallisen näköiset ihmiset istuivat raunioilla ja itkivät hiljaa. Joku sanoi, että älä yritä olla liikkumatta, sillä sinä olet vesi, joka kuluttaa Kaapon ja kaikki se luonto, se on myös sinun, vaikka ei ole yhtään eläintä, vain niiden jäljet lumessa, ja ne venäläiset sotilaat tulevat uudelleen, ovat tulossa jo, ratsastavat, ovat ylittäneet jo rajan.

Savun seasta erottui suuri kelo, sen harmaa runko ja suuret oksat, sen rungosta tipahtaneiden oksien jättämät epämuodostuneet oksanreiät, kuin silmät. Oli vain tarve olla hiljaa ja pelotti. Yhtä-äkkiä minä vain puhuin. Kerroin miltä minusta tuntui, sanoin, että olen kuunnellut tätä pirunpelin valehtelemista ja se loppuu nyt. Millä ilveellä on saatu aikaan tämä hirvittävä naisten alistus ja piinaaminen. Ja sitten tuuli vain vinkui, mutta puiden oksat eivät liikkuneet, sillä niitä ei ollut. Tuli päivä. Ajettiin autoilla jonnekin. Tultiin illalla Norjaan. Siellä lehdet olivat keltaisia ja jonkun talon pihalla nainen haravoi niitä sinisellä haravalla.

## VIIDES LUKU:

### SUOMALAINEN SUURUUDENHULLUUS

Katsottaessa lähisuhdeväkivallan syndroomaa isommassa kuvassa se paljastaa täysin järjenvastaisen todellisuuden väkivallan tekijän, tekijöiden hallitsemasta maasta, Suomesta, suuruudenhullujen brutaalista maailmasta, jossa naisille ja lapsille ei ole turvaa. He ovat aina rikospaikalla ja uhattuina. Meno on kuin uroksen hallitsemassa leijonalaumassa.

Lähimpänä suuruudenhullun – kaikilla pensseleillä samaan aikaan mustaa maalaavan vaikutuspiiriä ovat perhekohtaiset kriisit ja perhesomasitaatioista – perheessä koetusta väkivaltaisuudesta johtuvista ahdistushäiriöistä kärsivät puoliso ja lapset.

Perheen lisäksi on sekundaariuhrien kokemat kriisit ja somasitaatiot ja laajemman ympäristön somatisaatiot. Yksi väkivaltaa tekevä suuruudenhullu pystyy hallitsemaan ja alentamaan suuren ihmisjoukon toimintakykyä ja elämänlaatua. He menettävät turvallisuutensa. He pelkäävät itsensä ja lähipiirinsä turvallisuuden puolesta. Väkivallan tekijä estää heidän normaalin elämän. Hän kuormittaa ihmisjoukkoa todella raskaasti ja tehokkaasti. Hän pystyy syöksemään ihmiset häiriötilaan ja kasvattamaan häiriötä monin tavoin ilmeneväksi oireyhtymiksi. Uhrit saattavat kokea monenlaisia oireita, kuten

unettomuutta, masentuneisuutta ahdistusta, ärtyneisyyttä, vatsa- ja pääkipua. He stressaantuvat ja sairastuvat. Perheväkivallan syndrooman syntymistä voi ymmärtää lumipalloeefektinä, joka lähtee pienestä hiukkasesta – pallosta ja kasvaa vyöryessään koko elämän kokoiseksi, särkeväksi kaaospalloksi – tappavaksi vyöryksi. Väkivallan kaikkien kokijaryhmien oloa helpottaa puhuminen jonkun läheisen tai ammattiauttajan kanssa. Tunteiden ilmaiseminen edistää toipumista. Piirtäminen, kirjoittaminen tai musiikin kuunteleminen ovat hyviä apukeinoja. Nämä eivät riitä, vaan väkivallan tekijä on saatava vastuuseen teoistaan.

Suuruudenhulluudesta syntyvä väkivalta ei synny tyhjästä. Siihen on monia syitä. Väkivallalla on hiljaisen tiedon -ja taidon kokemusoppinen pohja, jossa sodassa olleiden käsittelemättömät traumaattiset kokemukset ovat yksi väkivaltaa ruokkivista tekijöistä. Selittääkö se suomalaisten korkeaa väkivaltaisuutta? Osaltaan, mutta väkivalta ei juonnu yksin sotatraumoista. Juurisyy naisiin kohdistuvalle pari- ja lähisuhdeväkivallalle – kotiterrorille on suuruudenhullu omistamishalun sosiokulttuuriperintö. Se on ylivoimainen ja voittamaton mielikuva itsestä, kuten teinillä ja osana kulttuuria. Kulttuuria, jossa väkivalta on oikeutettua. Siinä kulttuurissa suuruudenhulluksi kasvanut mies tekee naiselle väkivaltaa pitääkseen naisen valtansa alla, saadakseen taloudellisista hyötyä, tyydyttääkseen seksihimoaan, kurittaakseen naista mustasukkaisuuden tai muun syyn vuoksi. Mies pitää naista resurssina; omaisuutena – orjana johon hänellä on oikeus kajota miten tahansa, ja jonka hän pakottaa tekemään lähestulkoon mitä vain saadakseen kaiken mahdollisen hyödyn naisesta.

Sota-aikana suomessa saatiin kokea ja epäilijät saivat nähdä, että naiset pystyivät lähes samoihin töihin kuin miehet. Sodan jälkeen naisia alettiin vähätellä ja pitää hupsuina. Naisia huijanneet nähtiin jopa sankareina. Monet ajattelivat, että naisten tasa-arvoksi riitti äänioikeus. Tämä ajattelutapa sai jatkoa ja Suomea rakennettiin ilman suurempia häiriöitä, kunnes 1970-luvulla Suomeen rantautunut naisliike ja feminismi puuttuivat naista vähättelevään asenteeseen. Yhä tänä päivänä moni nainen joutuu elämään kuin omistajaansa pelkäävä eläin – koira, joka odottaa edes hetkellisesti vapauttavaa lehtikasan lumoa. Mies riistää naiselta jopa vanhemmuuden ja naisen lapsilleen haluaman äitiyden vaatiessaan kaiken huomion ja ajan. Nainen, lapset ja laajempi suku kärsii miehen aiheuttamasta somatisaatiosta, josta johtuen he eivät voi elää normaalia elämää, mutta mies voi tehdä vieläkin pahempaa. Mies voi tehdä naiselle ja lapsille hirvittäviä tekoja. Nainen joutuu pahoinpidellyksi siksi, että lähes 80 % miehistä haluaa pahoinpidellä naista, osoittaa valtaa ja riistää omistusoikeuden naiselta. Prosenttiluku on sama kuin luontoon puhdistamattomana päästetty likavesi.

Suomi on sukupuolivaltainen maa. Se ei ole naiselle turvallinen paikka. Nainen saa kulttuuriperintönään kodin, joka on hänelle vaarallisin paikka. Naisia, mutta myös lapsia pahoinpidellään ja tapetaan kotona – väkivallan piilopirtissä, mutta myös kodin ulkopuolella. Fyysisen väkivallan lisäksi moni nainen elää sosiaalisessa eristyksessä ja taloudellisessa tyhjiössä. Tiedetään, että ihmisen mieleen mahtuu vain rajallinen määrä huolia. Kun nainen joutuu pelkäämään omasta ja lastensa turvallisuudesta, niin häneltä jää moni vanhemmuuteen liittyvä tärkeä asia huomaamatta ja hänen päätöksentekokyky heikkenee.

Väkivallassa elävä nainen tapaa harvoin toista väkivallan uhria – suppusuuta. Moni yksinäinen keiju luulee, että murrettuaan hiljaisuuden muurin hän joutuu yksin suuren yleisön eteen. Hän ei tiedä tai tiedosta, että joka toinen kadulla tai metsäpolulla vastaan tuleva tai tanssilattialla kauniissa kukkamekossa liihotteleva nainen on väkivallan uhri – puolison, tutun tai ventovieraan pahoinpitelemä, raiskaama. Suomessa tuhat vuotinen luolamiestyylinen kulttuuriperintö on yhä voimissaan ja voimistuu edelleen, sillä teot ja asenteet muuttuvat hitaasti, josko laisinkaan, mutta ihminen muuttuu, jos on pakko. Suhde toiseen ihmiseen, ihmisryhmään, tässä tapauksessa naiseen on kuin muinaisissa uskonnoissa; kun olet vähempiarvoinen, niin olet väärässä ja sinulla ei ole samoja oikeuksia, kuin itsensä ylempiarvoistaneilla miehillä. Todellisuudessa he alistavat naisen huonommaksi ihmiseksi mitä hän on.

On tärkeää muistaa, että kaikki miehet eivät ole väkivaltaisia. Eräät heistä pitävät väkivaltaisista miehistä mieheksi kasvamattomana ja tyhminä. Väkivaltaa vastustavaien miesten mielestä tosimit ei tartu naiseen, vaan hän on viisas ja pystyy puhumaan itsensä ulos uhkaavasta tilanteesta. Jos mies omasta mielestään lyö oikeutetusti naista, niin mies ei ole järjissään. Hänen täytyy ymmärtää hakea apua. Jos väkivalta on

elämässäsi, se kertoo, että jotakin on pielessä. Jos et pysty selvittämään sitä itse mistä on kysymys, niin hakeudu ammattiapuun ihmettelemään mistä on kyse.

Miksi naiset eivät puhu kokemastaan väkivallasta? Syitä ei ole yksi ja kaksi. Yksi tärkeimmistä on, että naisen on äärimmäisen vaikea ylittää itsensä – pelko ja häpeä, jotta hän pystyy kertomaan kaiken sen, että se sama mies, joka rakastelee kanssani, herää kanssani samassa vuoteessa, juo aamukahvinsa vastapäätä, synnyttän yhteiset lapsemme, valehtelen ja piilotan mustelmat – niin, se sama mies repii minua hiuksista, potkii, lyö nyrkeillä, kuristaa, sylkee päälleni, uhkailee, kiristää, raiskaa ja pilkkaa, haukkuu huoraksi, tukahduttaa hengitykseni, ajaa minua takaa kiväärin kanssa ja murhaa.

Vaatii kanttia, jos toistakin, että pystyy kertomaan miehen tekemät häväistykset – juontamaan oman raiskauksensa ja murhansa. On aiheellista miettiä, että kumpaa häpeän; miestä vai ko itseäni. Vai häpeänkö miehen tekoa ja tunnen teosta johtuvaa vihaa. Minä koin tulleeni nöyryytetyksi ja tunsin huonommuutta siksi, että jouduin kokemaan miehen häpeälliset teot. Sitten, kun tajusin, että miehen ensimmäinen teko ei ollut virhe, vaan julma juoni, niin sen jälkeen häpesin miestä, mutta myös itseäni. En pystynyt kohdistamaan häpeää niinkään miehen yksittäiseen tekoon, kuin hänen itseensä. Häpeissäni ja peloissani olin mykkäkoulukunnan edustaja ja pidin suuni supussa. En halunnut tulla ”nähdyn” hänen tekojensa valossa. Nyt tiedän ja tiesin jo silloin, vuosikymmeniä sitten, että se oli virhe. Olisi pitänyt välittää itsestä ja olla rohkea, eikä alistua olemaan suppusuu. Tunsin myös syyllisyyttä, sillä olin päästänyt lapsuudenperheeseeni sisaruksiani ja äitiäni uhkailevan väkivallan tekijän ja epärehellisen oman oikeuden käyttäjän.

Häpeällä on myös positiivinen vaikutus ihmisyhteisössä. Se saa ihmiset välttämään kunniaonta tekoa ja pohtimaan teon seurausta ennalta ja pohtimaan, että millaisena muut ihmiset näkevät hänet. Häpeä estää tekemästä toiselle vääryyttä. Positiivinen vaikutus ei päde Kaapoon, sillä hän toimi moraalikäsitteensä mukaan ja ei kokenut syyllisyyttä teoistaan. Hän luotti siihen, että kun en puhu, niin hänellä ei myöskään ole yleisöä, joiden edessä hän joutuisi tilille teoistaan. Hävettävät asiat vaihtelevat historiallisesti, kulttuurisesti, suvuittain ja perheittäin.